TIESAS SPRIEDUMS (ceturtā palāta)

2015. gada 26. novembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Direktīva 2002/22/EK — Elektronisko komunikāciju tīkli un pakalpojumi — Lietotāju tiesības — Abonentu tiesības lauzt līgumu bez soda piemērošanas — No līguma nosacījumiem izrietošs tarifu grozījums — Maksas paaugstināšana, paaugstinoties patēriņa cenai

Lieta C-326/14

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Oberster Gerichtshof* (Austrijas Republikas Augstākā tiesa) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2014. gada 28. aprīlī un kas Tiesā reģistrēts 2014. gada 7. jūlijā, tiesvedībā

Verein für Konsumenteninformation

pret

A1 Telekom Austria AG .

TIESA (ceturtā palāta)

šādā sastāvā: trešās palātas priekšsēdētājs L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], kas pilda ceturtās palātas priekšsēdētāja pienākumus, tiesneši J. Malenovskis [*J. Malenovský*], M. Safjans [*M. Safjan*] (referents), A. Prehala [*A. Prechal*] un K. Jirimēe[*K. Jürimäe*],

ģenerāladvokāts P. Kruss Viljalons [*P. Cruz Villalón*],

sekretārs I. Illēši [*I. Illéssy*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2015. gada 30. aprīļa tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *Verein für Konsumenteninformation* vārdā – *S. Langer*, *Rechtsanwalt*,

— *A1 Telekom Austria AG* vārdā – *M. Hasberger*, *Rechtsanwalt*,

— Beļģijas valdības vārdā – *J. Van Holm* un *M. Jacobs*, pārstāves,

— Eiropas Komisijas vārdā – *G. Braun* un *L. Nicolae*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2015. gada 9. jūlija tiesas sēdē,

* Tiesvedības valoda – vācu.

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 7. marta Direktīvas 2002/22/EK par universālo pakalpojumu un lietotāju tiesībām attiecībā uz elektronisko sakaru tīkliem un pakalpojumiem (universālā pakalpojuma direktīva) (OV L 108, 51. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 25. novembra Direktīvu 2009/136/EK (OV L 337, 11. lpp.; turpmāk tekstā – "Direktīva 2002/22"), 20. panta 2. punktu.

2 Šis lūgums radās tiesvedībā starp *Verein für Konsumenteninformation* (Patērētāju informācijas biedrība, turpmāk tekstā – "biedrība") un *A1 Telekom Austria AG* (turpmāk tekstā – "*A1 Telekom Austria*") saistībā ar otrās minētās iespējami prettiesisku klauzulu esamību līgumos, kurus tā ir noslēgusi ar patērētājiem.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Direktīva 2002/22

3 Direktīvas 2002/22 preambulas 30. un 49. apsvērumā ir paredzēts:

"(30)
Līgumi ir būtisks instruments lietotājiem un patērētājiem, lai nodrošinātu obligāto informācijas pārskatāmības un juridiskās drošības [tiesiskās noteiktības] līmeni. [..] Proti, patērētājiem vajadzētu baudīt tādu obligāto juridisko noteiktību attiecībā uz to līgumsaistībām ar to tiešo telefonpakalpojuma sniedzēju, ka līguma noteikumi, nosacījumi, pakalpojuma kvalitāte, līguma izbeigšanas un pakalpojuma pārtraukšanas noteikumi, kompensācijas pasākumi un strīda izšķiršana ir precizēta to līgumos. [..] Pasākumi cenu, tarifu, noteikumu un nosacījumu pārskatāmībai palielinās patērētāju iespēju optimizēt savu izvēli un tādējādi pilnībā gūt labumu no konkurences.

[..]

(49) Šai direktīvai būtu jānodrošina patērētāju aizsardzības elementi, ietverot skaidrus līguma noteikumus un strīdu izšķiršanu, un tarifu pārskatāmību patērētājiem. [..]

[..]"

4 Šīs direktīvas I nodaļā "Darbības joma, mērķi un definīcijas" ir ietverts 1. pants, kurā noteikts:

"1. Ar [Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 7. marta] Direktīvu 2002/21/EK [par universālo pakalpojumu un lietotāju tiesībām attiecībā uz elektronisko sakaru tīkliem un pakalpojumiem, OV L 108, 33. lpp.] (pamatdirektīva) izveidotajā sistēmā šī direktīva attiecas uz elektronisko komunikāciju tīklu un pakalpojumu nodrošināšanu lietotājiem. Mērķis ir ar pilnvērtīgas konkurences un izvēles palīdzību visā Kopienā nodrošināt publiski pieejamus labas kvalitātes pakalpojumus un rīkoties apstākļos, kad tirgus nepietiekami apmierina patērētāju vajadzības. Direktīvā ir iekļauti arī noteikumi par dažiem aspektiem, kas attiecas uz gala iekārtām, tostarp noteikumi, kas paredzēti tam, lai atvieglinātu piekļuvi tiešajiem lietotājiem, kas ir personas ar invaliditāti.

2. Ar šo direktīvu nosaka tiešo lietotāju tiesības un atbilstīgās to uzņēmumu saistības, kas nodrošina publiski pieejamus elektronisko komunikāciju tīklus un pakalpojumus. Lai nodrošinātu universālā pakalpojuma sniegšanu atvērtos tirgos, kuros valda pilnvērtīga konkurence, ar šo direktīvu nosaka noteiktas kvalitātes pakalpojumu minimālo kopumu, kas ir pieejams visiem tiešajiem lietotājiem par pieņemamu cenu, ņemot vērā īpašos valsts apstākļus un netraucējot konkurenci. [..]"

5 Minētās direktīvas IV nodaļā "Lietotāju intereses un tiesības" ir tostarp ietverts 20. pants, kurā ir paredzēts:

1. Dalībvalstis nodrošina, ka, abonējot pakalpojumus, ar ko nodrošina pieslēgumu kādam publiskajam komunikāciju tīklam un/vai publiski pieejamus elektronisko komunikāciju pakalpojumus, patērētājiem un citiem lietotājiem, kas to lūdz, ir tiesības uz līgumu ar uzņēmumu vai uzņēmumiem, kas nodrošina šādu pieslēgumu un/vai pakalpojumus. Šajā līgumā skaidri, visaptveroši un viegli uztverami norāda vismaz:

[..]

d) informāciju par cenām un tarifiem, par līdzekļiem, kā var iegūt atjauninātu informāciju par visiem piemērojamiem tarifiem un tehniskās apkopes maksājumiem, par piedāvātajiem maksāšanas paņēmieniem un visām izmaksu atšķirībām atkarībā no maksāšanas paņēmiena;

[..].

2. Dalībvalstis nodrošina, ka abonentiem ir tiesības lauzt līgumu bez soda piemērošanas, saņemot paziņojumu par pakalpojumu sniedzēju piedāvātajām līguma nosacījumu izmaiņām, ko sniedz uzņēmumi, kuri nodrošina elektronisko komunikāciju tīklus un/vai pakalpojumus. Abonentus atbilstīgi informē ne vēlāk kā vienu mēnesi pirms šādām izmaiņām, tajā pašā laikā informējot arī par to tiesībām lauzt līgumu bez soda piemērošanas, ja tie nepiekrīt jaunajiem nosacījumiem. Dalībvalstis nodrošina, ka valsts regulatīvās iestādes var noteikt tādu paziņojumu formu."

6 Saskaņā ar šīs pašas direktīvas 21. panta 1. punktu:

"Dalībvalstis nodrošina, ka valsts regulatīvās iestādes publisko elektronisko komunikāciju tīkla nodrošinātājiem un/vai publiski pieejamu elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniedzējiem var uzlikt pienākumu publicēt pārskatāmu, salīdzināmu, atbilstīgu un atjauninātu informāciju par cenām un tarifiem, visām maksām, kas piemērojamas līguma laušanas gadījumā, kā arī informāciju par standartnoteikumiem, ko piemēro par tiešo lietotāju un patērētāju piekļuvi šo uzņēmumu piedāvātajiem pakalpojumiem un par to izmantošanu saskaņā ar II pielikumu. Šādu informāciju publicē skaidrā, vispusīgā un viegli pieejamā veidā. Valsts regulatīvās iestādes var noteikt papildu prasības, kā minētā informācija ir publicējama."

Austrijas tiesības

7 2003. gada Telekomunikāciju likuma (*Telekommunikationsgesetz 2003*, *BGBl.* I, 70/2003; turpmāk tekstā – "Telekomunikāciju likums") 25. pants ir izteikts šādā redakcijā:

"(1) Komunikāciju tīklu vai pakalpojumu lietotājiem ir jāpieņem vispārīgie darījumu noteikumi, kuros tiek aprakstīti arī piedāvātie pakalpojumi, kā arī noteikti tam paredzētie samaksas nosacījumi. Vispārīgie darījumu noteikumi un samaksas noteikumi pirms to stāšanās spēkā ir jāuzrāda regulatīvai iestādei un jāpaziņo atbilstošā formā.

(2) Vispārīgo darījumu noteikumu grozījumi un samaksas noteikumi pirms to stāšanās spēkā ir jāuzrāda regulatīvai iestādei un jāpaziņo atbilstošā formā. Uz grozījumiem, kas nav tikai un vienīgi labvēlīgi abonentiem, attiecas divu mēnešu uzteikuma un paziņošanas termiņš. Šī likuma normas neskar likuma par patērētāju aizsardzību [..] un civillikuma normas.

(3) Grozījumu, kas nav tikai un vienīgi labvēlīgi, būtiskais saturs abonentam ir jāpaziņo vismaz mēnesi pirms grozījumu stāšanās spēkā rakstiskā formā, piemēram, uzdrukājot uz periodiski izdota rēķina. Vienlaikus abonents ir jāinformē, kad grozījumi stājas spēkā, kā arī ir jānorāda uz to, ka viņš ir tiesīgs līgumu līdz tam brīdim uzteikt, nemaksājot līgumsodu. [..] Grozījumi komunikācijas tīklu vai pakalpojumu lietotāju Vispārīgajos darījumu noteikumos un samaksas noteikumos, kas ir vajadzīgi tikai saskaņā ar, pamatojoties uz šo noteikumu, regulatīvās iestādes izdotiem noteikumiem un nav tikai un vienīgi labvēlīgi lietotājiem, abonentiem nedod tiesības uzteikt līgumu, nemaksājot līgumsodu.

[..]

(5) Samaksas noteikumiem ir jāietver vismaz:

[..]

2. veids, kādā var iegūt jaunāko informāciju par visiem piemērojamiem tarifiem un maksu par uzturēšanas pakalpojumiem,

[..]."

8 2000. gada Federālajā statistikas likumā (*Bundesstatistikgesetz 2000*, *BGBl.* I, 163/1999) ir paredzēts, ka Austrijas Statistikas iestāde (*Statistik Österreich*) tostarp nosaka patēriņa cenu indeksu.

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

9 Biedrība atbilstoši Austrijas tiesību aktiem ir tiesīga celt prasības par vispārīgo darījumu noteikumu, ar kuriem tiek pārkāpti likuma aizliegumi vai labi tikumi, nepiemērošanu.

10 *A1 Telekom Austria*, telekomunikāciju pakalpojumu piedāvātāja Austrijā, līgumattiecībās ar patērētājiem piemēro vispārīgos darījumu noteikumus.

11 Šajos noteikumos tostarp ir paredzēts, ka, "ja indeksa pielāgošana ir paredzēta maksas noteikumos vai individuālā nolīgumā, *A1 [Telekom Austria*] ir tiesīga palielināt maksu nākamajā kalendārajā gadā atbilstoši gada patēriņa cenu indeksa pieaugumam" un tai pat laikā tai "ir pienākums nodot tālāk gada patēriņa cenu indeksa samazinājumu un samazināt noteikto maksu atbilstoši samazinājumam. Par pielāgojumiem *A1 [Telekom Austria*] informē klientus rakstveidā".

12 Tāpat saskaņā ar šiem pašiem vispārīgajiem darījumu noteikumiem, "ja [..] grozījumi nav tikai un vienīgi labvēlīgi klientiem, tad *A1 [Telekom Austria*] šos grozījumus – ciktāl tie neattiecas tikai uz nākotnes klientiem – ir jāpaziņo divus mēnešus pirms to stāšanās spēkā. [..] Grozījumu, kas nav tikai un vienīgi labvēlīgi klientiem, būtisko saturu klientam paziņo rakstveidā, piemēram, uzdrukājot uz rēķina, ne vēlāk kā vienu mēnesi pirms to stāšanās spēkā. Paziņojumā par grozījuma būtisko saturu ir norāde par uzteikuma tiesībām, nemaksājot līgumsodu, un uzteikuma termiņu."

13 Šajos pašos vispārīgajos darījumu noteikumos ir minēts, ka "maksas grozījumi, pamatojoties uz līgumā noteiktu indeksu, nedod tiesības uz ārkārtas uzteikumu".

14 Biedrība vērsās *Handelsgericht Wien* (Vīnes Komerctiesa) ar prasību, lai *A1 Telekom Austria* vispārīgajos darījumu noteikumos izbeidz piemērot iepriekšminētās klauzulas.

15 Biedrības skatījumā *A1 Telekom Austria* izdarītā maksas paaugstināšana ir likumīga tikai tad, ja patērētājiem šai sakarā tiek nodrošinātas tiesības uz ārkārtas uzteikumu.

16 Tā kā *Handelsgericht Wien* (Vīnes Komerctiesa) ar 2012. gada 25. oktobra spriedumu biedrības prasību apmierināja, *A1 Telekom Austria* šo spriedumu pārsūdzēja *Oberlandesgericht Wien* (Apelācijas tiesa, Vīne).

17 Ar 2013. gada 16. maija spriedumu *Oberlandesgericht Wien* (Apelācijas tiesa, Vīne) daļēji grozīja minēto spriedumu. Biedrība un *A1 Telekom Austria* to pārsūdzēja, iesniedzējtiesā iesniedzot katra savu *Revision* par *Oberlandesgericht Wien* spriedumu.

18 Uzskatot, ka pamatlietas iznākums ir atkarīgs no Direktīvas 2002/22 interpretācijas, *Oberster Gerichtshof* (Austrijas Republikas Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai Direktīvas 2002/22 20. panta 2. punktā abonentiem paredzētās tiesības, "saņemot paziņojumu par līguma nosacījumu izmaiņām", lauzt līgumu bez soda piemērošanas attiecas arī uz gadījumu, kad maksas pielāgošana izriet no līguma noteikumiem, kuros, jau noslēdzot līgumu, ir paredzēts, ka nākotnē maksa ir jāpielāgo (jāpalielina/jāsamazina) atbilstoši objektīvā patēriņa cenu indeksa izmaiņām, kas atspoguļo naudas vērtības attīstību?"

Par prejudiciālo jautājumu

19 Uzdodama savu jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2002/22 20. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka grozījumi maksā par tīklu pakalpojumu sniegšanu vai par elektronisko komunikāciju pakalpojumiem, kas tiek veikti, piemērojot klauzulu par maksas pielāgošanu, kas savukārt ir ietverta šo pakalpojumu sniedzēja uzņēmuma piemērotajos vispārīgajos darījumu noteikumos un kurā ir paredzēts, ka šāda pielāgošana notiek atbilstoši valsts iestādes noteiktam objektīvā patēriņa cenu indeksam, ir "līguma nosacījumu izmaiņas" šīs tiesību normas izpratnē, kas abonentam dod tiesības lauzt līgumu bez soda piemērošanas.

20 Ievadam jāatgādina, ka Direktīvas 2002/22 mērķis ir izveidot saskaņotus reglamentējošos noteikumus, kas elektronisko komunikāciju nozarē nodrošinātu universāla pakalpojuma sniegšanu, proti, noteiktu pakalpojumu minimālā kopuma sniegšanu visiem galalietotājiem par pieejamu cenu. Saskaņā ar šīs direktīvas 1. panta 1. punktu viens no tās mērķiem ir faktiskas konkurences un izvēles ceļā nodrošināt sabiedrībai pieejamu labas kvalitātes pakalpojumu pieejamību visā Eiropas Savienībā (šajā ziņā skat. spriedumu *Base* u.c., C-389/08, EU:C:2010:584, 32. punkts un tajā minētā judikatūra).

21 Direktīvas 2002/22 IV nodaļas noteikumu mērķis ir aizsargāt galalietotāju intereses un tiesības.

22 Savienības likumdevējs šīs direktīvas preambulas 30. apsvērumā ir precizējis, ka līgumi par pakalpojumiem, ar ko nodrošina pieslēgumu publiskajam komunikāciju tīklam un publiski pieejamu elektronisko komunikāciju, ir būtisks instruments lietotājiem un patērētājiem, lai nodrošinātu obligāto informācijas pārskatāmības un tiesiskās noteiktības līmeni. Tās preambulas 49. apsvērumā likumdevējs ir arī izdarījis atsauci uz tarifu pārskatāmību patērētājiem. Tieši šādā kontekstā minētās direktīvas 20. panta 1. punkta d) apakšpunktā ir paredzēts, ka šajā līgumā skaidri, visaptveroši un viegli uztverami it īpaši norāda informāciju par cenām un tarifiem un par līdzekļiem, kā var iegūt atjauninātu informāciju par visiem piemērojamiem tarifiem un tehniskās apkopes maksājumiem.

23 Turklāt saskaņā ar Direktīvas 2002/22 21. panta 1. punktu dalībvalstis nodrošina, ka valsts regulatīvās iestādes publisko elektronisko komunikāciju tīkla nodrošinātājiem un/vai publiski pieejamu elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniedzējiem var uzlikt pienākumu publicēt pārskatāmu, salīdzināmu, atbilstīgu un atjauninātu informāciju par cenām un tarifiem, visām maksām, kas

piemērojamas līguma laušanas gadījumā, kā arī informāciju par standartnoteikumiem, ko piemēro par tiešo lietotāju un patērētāju piekļuvi šo uzņēmumu piedāvātajiem pakalpojumiem un par šo pakalpojumu izmantošanu. Šādu informāciju publicē skaidrā, vispusīgā un viegli pieejamā veidā.

24 Šīs direktīvas 20. panta 2. punktā arī ir noteikta prasība, lai dalībvalstis nodrošina, ka abonentiem ir tiesības lauzt līgumu bez soda piemērošanas, saņemot paziņojumu par pakalpojumu sniedzēju piedāvātajām līguma nosacījumu izmaiņām, ko sniedz uzņēmumi, kuri nodrošina elektronisko komunikāciju tīklus. Dalībvalstīm ir arī vienlīdz jānodrošina, lai abonenti atbilstīgi tiktu informēti ne vēlāk kā vienu mēnesi pirms šādām izmaiņām, tajā pašā laikā informējot arī par to tiesībām lauzt līgumu bez soda piemērošanas, ja tie nepiekrīt jaunajiem nosacījumiem.

25 Ņemot vērā šīs tiesību normas, jānorāda, ka Savienības likumdevējs ir atzinis, ka uzņēmumam, kas sniedz ar elektronisko komunikāciju saistītus pakalpojumus, ir leģitīmas intereses mainīt savu pakalpojumu cenas un tarifus (skat. pēc analoģijas spriedumu *RWE Vertrieb*, C-92/11, EU:C:2013:180, 46. punkts).

26 Šajā gadījumā – un kā arī izriet no lēmuma par prejudiciāla jautājuma uzdošanu un uzdotā jautājuma – *A1 Telekom Austria* vispārīgajos darījumu noteikumos ietvertā strīdīgā klauzula paredz tarifu pielāgošanu atkarībā no objektīva gada patēriņa cenas indeksa, ko nosaka publiska iestāde, proti, Austrijas Statistikas iestāde (*Statistik Österreich*).

27 No tā izriet, ka šādi paredzēta maksas pielāgošana, ja tā ir balstīta uz skaidru, visaptverošu un viegli uztveramu indeksācijas metodi, kas izriet no valsts sfērai pieskaitāmiem lēmumiem un mehānismiem, galalietotājus nevar nostatīt līgumiski citā situācijā kā tajā, kas izriet no līguma, kura saturu nosaka vispārīgie darījumu noteikumi, kuros savukārt ir ietverta aplūkotā klauzula.

28 Tādējādi šādi veikti tarifu grozījumi nav kvalificējami kā "līguma nosacījumu izmaiņas" Direktīvas 2002/22 20. panta 2. punkta izpratnē.

29 Ņemot vērā iepriekš minētos apvērumus, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2002/22 20. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka grozījumi maksā par tīklu pakalpojumu sniegšanu vai par elektronisko komunikāciju pakalpojumiem, kas tiek veikti, piemērojot klauzulu par maksas pielāgošanu, kas savukārt ir ietverta šo pakalpojumu sniedzēja uzņēmuma piemērotajos vispārīgajos darījumu noteikumos un kurā ir paredzēts, ka šāda pielāgošana notiek atbilstoši publiskas iestādes noteiktam objektīvā patēriņa cenu indeksam, ir "līguma nosacījumu izmaiņas" šīs tiesību normas izpratnē, kas abonentam dod tiesības lauzt līgumu bez soda piemērošanas.

Par tiesāšanās izdevumiem

30 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 7. marta Direktīvas 2002/22/EK par universālo pakalpojumu un lietotāju tiesībām attiecībā uz elektronisko sakaru tīkliem un pakalpojumiem (universālā pakalpojuma direktīva), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 25. novembra Direktīvu 2009/136/EK, 20. pants 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka grozījumi maksā par tīklu pakalpojumu sniegšanu vai par elektronisko komunikāciju pakalpojumiem, kas tiek veikti, piemērojot klauzulu par maksas pielāgošanu, kas savukārt ir ietverta šo pakalpojumu sniedzēja uzņēmuma piemērotajos vispārīgajos darījumu noteikumos un

kurā ir paredzēts, ka šāda pielāgošana notiek atbilstoši publiskas iestādes noteiktam objektīvā patēriņa cenu indeksam, ir "līguma nosacījumu izmaiņas" šīs tiesību normas izpratnē, kas abonentam dod tiesības lauzt līgumu bez soda piemērošanas.

[Paraksti]